

Pomen in vloga splošne knjižnice pri spodbujanju bralne kulture

Nevenka Jenkole

Pomen in vloga splošne knjižnice pri spodbujanju bralne kulture

Nevenka Jenkole

Nevenka Jenkole

Pomen in vloga splošne knjižnice pri spodbujanju bralne kulture

Samozaložba

Jesenice, 9.12. 2021

<https://www.jlib.si/pdfs/pomen-in-vloga-knjiznice-pri-spodbujanju-bralne-kulture.pdf>

Knjiga ni namenjena prodaji.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 88785667

ISBN 978-961-07-0923-7 (PDF)

Kazalo

Uvod	8
Branje	10
Tehnike in funkcije branja.....	12
Vrste branja	13
Bralna kultura	14
Branje odraslih in vloga knjižnice.....	16
Bralna značka	17
Razvoj bralne značke za odrasle v splošnih knjižnicah.....	17
Razvoj bralne značke za otroke.....	17
Predstavitev Občinske knjižnica Jesenice.....	20
Branje za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice	22
Bralni klub	22
Meteoritin bralni klub.....	22
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice	24
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2010/2011	25
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2011/2012	30
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2012/2013	34
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2013/2014	38

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2014/2015	42
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2015/2016	46
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2016/2017	50
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2017/2018	54
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2018/2019	58
Statistika vseh devetih bralnih sezon	62
Primerjava devetih sezon bralne značke	65
Zaključek	68
Viri in literatura:	70
Spletni viri:	72

Seznam slik

Slika 1: Izbor gradiva 2010/2011.....	26
Slika 2: Število sodelujočih 2010/2011.....	27
Slika 3: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2010/2011.....	28
Slika 4: Izbor gradiva 2011/2012.....	31
Slika 5: Število sodelujočih 2011/2012.....	32
Slika 6: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2011/2012.....	33
Slika 7: Izbor gradiva 2012/2013.....	35
Slika 8: Število sodelujočih 2012/2013.....	36
Slika 9: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2012/2013.....	37
Slika 10: Izbor gradiva 2013/2013.....	39
Slika 11: Število sodelujočih 2013/2014.....	40
Slika 12: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2013/2014.....	41
Slika 13: Izbor gradiva 2014/2015.....	43
Slika 14: Število sodelujočih 2014/2015.....	44
Slika 15: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2014/2015.....	45
Slika 16: Izbor gradiva 2015/2016.....	47
Slika 17: Število sodelujočih 2015/2016.....	48

Slika 18: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2015/2016	49
Slika 19: Izbor gradiva 2016/2017	51
Slika 20: Število sodelujočih 2016/2017.....	52
Slika 21: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2016/2017	53
Slika 22: Izbor gradiva 2017/2018.....	55
Slika 23: Število sodelujočih 2017/2018.....	56
Slika 24: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2017/2018	57
Slika 25: Izbor gradiva 2018/2019	59
Slika 26: Število sodelujočih 2018/2019.....	60
Slika 27: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2018/2019	61
Slika 28: Izbor gradiva skupaj	62
Slika 29: Število sodelujočih skupaj.....	63
Slika 30: Izbor gradiva po letih	64
Slika 31: Izbor gradiva po letih	65
Slika 32: Število sodelujočih po letih	66
Slika 33: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko po letih	67

Uvod

Knjižnice morajo po priporočilih in standardih za splošne knjižnice poskrbeti za razvoj bralne kulture in pismenost otrok, mladostnikov in odraslih. Ne smejo pa pozabiti tudi na računalniško opismenjevanje, vključevanje v družbo, pridobivanje znanja in spodbujati sodelovanje kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti. Knjižnica mora tudi zagotoviti pomoč pri uporabi knjižnice in iskanju knjižničnega gradiva in svetovati pri izbiri in uporabi gradiva za branje.

V knjižnicah se moramo zavedati, da je danes branje, zaradi hitrega načina življenja, večkrat postavljeno na stranski tir. Zato je še kako pomembno, da si vzamemo čas za branje kakovostnih knjig. Prizadevati si moramo, da svojim uporabnikom ponudimo kakovostne storitve in del tega je prav gotovo ponudba kakovostnega knjižničnega, med drugim tudi leposlovnega gradiva. Zato smo se v splošnih knjižnicah odločili, da pripravimo bralno značko za odrasle in s tem v branje ponudimo kakovostno literaturo.

Bralna značka je ena od pomembnih aktivnosti, ki pomagajo širiti in razvijati bralne in jezikovne sposobnosti posameznika. Seveda je pri tem pomembna motiviranost posameznika za branje.

Da nam je v Občinski knjižnici Jesenice uspelo, govorijo komentarji naših bralcev:

»Ideja bralne značke za odrasle se mi zdi enkratna. Ob množici knjig, ki so nam dostopne, včasih res kar ne veš, kaj bi prebral. Vsaka prebrana knjiga se me je dotaknila na poseben način. Upam, da boste s tem nadaljevali.«

»Iskrene čestitke snovalkam tega projekta. Odličen izbor tako po raznolikosti posameznih avtorjev, kakor tudi po tem, da je vključena tudi odlična poezija. Vsa dela so kvalitetna, sodobna in raznolika. So realistična, a vsa nosijo pozitivna sporočila. Želim in upam, da boste s projektom nadaljevali in pridobili čim več bralcev, ki jim kvalitetna literatura pomeni veliko več kot samo golo branje.«

Branje

Učenje branja je zapletena miselna dejavnost, ki temelji na razvoju govora. Proces učenja branja ni omejen le na prva leta šolanja, temveč traja vse življenje, od zgodnjega otroštva do odraslosti. Tako kot lahko pojav branja razložimo in definiramo na več načinov, obstaja tudi veliko različnih definicij branja, ki so se spreminjale z različnimi znanstvenimi pristopi. Vsi teoretiki poudarjajo, da ima branje velik pomen že v predšolskem obdobju. Zato je pomembno, da otroku beremo že kmalu po rojstvu, učenje branja pa se začne z vstopom v šolo.

Avtorica knjige *Kako do boljšega branja* Sonja Pečjak pravi, da strokovnjaki še niso uspeli najti enoznačne opredelitve branja. Definicije branja razvrsti v štiri skupine: v prvi so strokovnjaki, ki poudarjajo proces zaznavanja, v drugi poudarjajo pomensko raven, v tretji opredeljujejo branje kot večstopenjski proces, v četrti pa poudarjajo zvezo med branjem in mišljenjem (Pečjak, 1996).

Branje se je spreminjalo tudi skozi čas. Nekoč je branje pomenilo samo poznavanje črk oziroma besed, danes pomeni branje veliko več. Danes branje potrebujemo na

vsakem koraku, pri delu, izobraževanju, šoli in tudi v prostem času. Seveda ima poseben pomen branje kakovostne literature, posebej v dobi odraščanja. Branje je treba poudarjati in razvijati, saj ima dolgoročne učinke na razvoj mladega bralca. Vpliva na otrokov socialni, osebni in jezikovni razvoj ter na razvoj njegove domišljije (Jamnik, 2000).

Pomen branja za posameznika:

- je nenadomestljiva vaja v rabi jezika,
- prispeva k boljšemu pisanju,
- prispeva k boljšemu poslušanju,
- prispeva k razvitejšemu govoru,
- pomaga pri razvoju bralne pismenosti (Grosman in drugi, 2003).

Za razvoj branja je pomembna motivacija, spodbuda posameznika, da se branja poskuša naučiti. Zato je zelo pomembno spodbujanje bralnih navad otrok. Branje otrokom je ena najbolj učinkovitih metod ustvarjanja dobrih bralcev, ki bodo brali vse življenje (Grosman in drugi, 2003).

Poznamo dve različni motivaciji za branje: notranjo in zunanjo. Notranja motivacija se nanaša na

posameznikovo notranjo željo in zavzetost, tako bo npr. notranje motiviran otrok sam izbral knjige za branje. Nasprotno se zunanja motivacija nanaša na situacijo, ko se posameznik udejestvuje v aktivnosti zaradi zunanje spodbude, tako kot npr. otrok, ki bere, da bi dobil priznanje, ki mu ga je obljubila učiteljica (Grosman in drugi, 2003).

Tehnike in funkcije branja

Za uspešno branje, je pomembno, da se naučimo pravilno brati. Pomembno je, da otrok najprej sliši vse glasove, da nato lahko glasove zloga v besede in nato v povedi. Pravilne tehnike branja se naučimo v šoli, v prvi triadi in jih nadgrajujemo in razvijamo v nadaljnjem življenju.

Poznamo različne tehnike branja: informativno branje, kjer besedilo samo preletimo, diagonalno branje, kjer z očmi preletimo besedilo, od zgornjega levega konca do spodnjega desnega konca strani, in študijsko branje, kjer se bralec zelo intenzivno ukvarja z besedilom, se torej aktivno uči (Pečjak, 2012).

Tudi funkcije branja so različne in se spreminjajo glede na časovno obdobje, družbeno okolje in individualne

potrebe posameznikov. Po funkciji branja se razlikujejo tudi branja leposlovnih od neleposlovnih besedil.

Funkcije branja so širjenje besednega zaklada, pridobivanje znanja, informacij, omogočanje vseživljenjske izkušnje, vplivajo na razvoj posameznika, lahko delujejo kot obrambni mehanizem ... (Grosman, 2004).

Vrste branja

Poznamo tudi različne vrste branja, ki jih uporabljamo glede na namen oziroma cilj branja. Glede na hitrost branje delimo na normalno branje, hitro branje in prelet (Pečjak, 1999).

Glede na glasnost branje delimo na glasno, polglasno in tiho branje oziroma notranji govor (Pečjak, 1991).

Vsaka vrsta branja ima svojo nalogo, med seboj jih lahko ločimo, čeprav se večkrat prepletajo in vsaka na svoj način prispeva k razvoju branja in s tem človeka.

Bralna kultura

Bralna kultura je zelo širok pojem in ne pomeni samo branja. Pomeni tudi izposajo in nakupovanje knjig, količino in vrsto prebranih del, branje elektronskih knjig, dejavnosti, povezane s spodbujanjem bralne pismenosti in odnos bralcev do vsega navedenega.

Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (2005) je kultura »skupek dosežkov, vrednot človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja«, druga razlaga pomena besede kultura pravi, da gre za »dejavnost, ki obsega področje človekovega umskega, zlasti umetniškega delovanja, ustvarjanja«. Tako lahko pojem bralna kultura razumemo kot vrednoto oziroma človekovo umsko dejavnost povezano z branjem.

V Bibliotekarskem terminološkem slovarju (2019) bralno kulturo opredeljujejo kot »obvladovanje vseh vrst branja, zanimanje za različne literarne zvrsti in njihovo poznavanje«, ter kot sopomenko navajajo besedno zvezo kultura branja.

Veliko o bralni kulturi v Sloveniji nam povedo podatki o knjižnični izposoji. Na spletni strani Cobiss je vsak mesec objavljen seznam sto najbolj branih knjig v vseh

slovenskih knjižnicah. Seznam desetih najpogosteje izposojenih knjig v vseh slovenskih knjižnicah oktobra 2019 je:

1. Sofoklej, Antigona
2. Sally Rippin, Brina Brihta
3. Slavko Pregl, Odprava Zelenega zmaja
4. Zgodbe Svetega pisma
5. Jana Bauer, Groznovilca v Hudi hosti
6. Eduard Petiška, Stare grške bajke
7. Igor Karlovšek, Preživetje
8. Primož Suhodolčan, Košarkar naj bo!
9. Roald Dahl, Matilda
10. Niko Grafenauer, Pedenjped

Vseh deset knjig na seznamu je iz seznama osnovnih in srednjih šol predpisanih za domače branje, kar nam potrjuje, da si slovenski bralci najpogosteje izposojajo književna dela, ki so predpisana prav za domače branje.

Branje odraslih in vloga knjižnice

Splošne knjižnice so izobraževalna, informacijska in kulturna središča ter socialna stičišča; so najpomembnejše kulturne institucije v lokalnih skupnostih, katerih poslanstvo je uveljavljanje kulture v njeni etični, socialni, gospodarski in politični razsežnosti ter razvijanje pismenosti, še posebej informacijske pismenosti, in vseživljenjsko izobraževanje celotne populacije. Splošne knjižnice so nepogrešljiv agens lokalne skupnosti, saj so brez zadržkov na voljo vsem članom skupnosti, ne glede na raso, narodno pripadnost, starost, spol, vero, jezik, invalidnost, socialni položaj, zaposlitev in stopnjo izobrazbe (Združenje splošnih knjižnic, 2019).

Splošne knjižnice smo tiste, ki moramo spodbujati branje oziroma bralno kulturo odraslih, zraven pa ne smemo pozabiti še na informacijsko pismenost in vseživljenjsko učenje. Knjižnice smo posredniki med literaturo in bralcem. Pozorni moramo biti na primeren izbor knjižnega in neknjižnega gradiva ter dostopa do njega. Prav zaradi tega smo se splošne knjižnice povezale in uvedle bralno značko tudi za odrasle.

Bralna značka

Razvoj bralne značke za odrasle v splošnih knjižnicah

Bralna značka za odrasle se je leta 2001 začela najprej na Ptuju in je bila na začetku omejena le na mladinski oddelek, sodeloval je lahko vsak, ki mu je branje v užitek, torej tudi starši in učitelji (Medved, 2007).

Kasneje so začele sodelovati tudi Mariborska knjižnica, Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož, primorske knjižnice z akcijo Primorci beremo in leta 2010 tudi Občinska knjižnica Jesenice (Društvo bralna značka, 2019).

Seveda so splošne knjižnice idejo za bralno značko za odrasle dobile pri bralni znački za otroke.

Razvoj bralne značke za otroke

Prve bralne značke, ki so jo imenovali Prežihova bralna značka, so bile podeljene leta 1961 na Prevaljah. Sodelovale so štiri koroške občine. Bralno značko za otroke sta osnovala ravnatelj osnovne šole na Prevaljah, pisatelj Leopold Suhodolčan, in profesor slovenščine

Stanko Kotnik. Ustanovni odbor značke je pripravil sezname knjig za branje, izbirali so med dobrimi sodobnimi slovenskimi leposlovnimi deli. Ciljna skupina so bili mladi od 9. do 19. leta, ki so bili po starosti razdeljeni na štiri stopnje. V seznamu vsake stopnje je moralo biti vsaj po eno Prežihovo delo. Prvo Prežihovo bralno značko je uspešno zaključilo 119 prejemnikov. Tej so sledile Bevkova, Cankarjeva, Jurčičeva, Levstikova, Kajuhova, Prešernova, Kosovelova, Finžgarjeva, Seliškarjeva in druge. Od leta 1970 bralna značka deluje kot nacionalni program pod okriljem Zveze prijateljev mladine, strokovno jo vodijo mentorji po šolah in vrtcih. Gibanje se je razširilo tudi med zamejce in zdomce (Društvo bralna značka, 2019).

Skozi čas je bralna značka spreminjala svojo vsebino. Vedno je bilo na koncu preverjanje prebranih knjig, ki naj bi bila motivacija za nadaljnje branje in dvig bralne kulture. Oseben pristop, poljubno izbrana literatura, ustvarjalno sporazumevanje in spodbujanje lastnega mnenja mladih bralcev so se izkazali za uspešne. Sistem nagrajevanja bralcev so z leti nadgrajevali, začeli so pripravljati slavnostne prireditve in srečanja mladih bralcev s slovenskimi pisatelji, pesniki in z drugimi

kulturnimi ustvarjalci, podeljevati so začeli tudi knjižne nagrade in celo izlete. Mentorji radi poudarjajo, da imajo otroci in mladi, ki berejo za bralno značko, razvitejše sposobnosti branja ter ustnega in pisnega izražanja. Danes zajema področje celotne Slovenije, zamejstvo in del zdomskega prostora (Perko, 2000).

Predstavitev Občinske knjižnica Jesenice

Občinska knjižnica Jesenice je javni zavod, ki ga je ustanovila Občina Jesenice, sofinancirata ga še občini Kranjska Gora in Žirovnica, za nakup gradiva tudi Ministrstvo za kulturo. Knjižnična dejavnost v vaseh Gornjesavske doline in na Jesenicah sega že v 19. stoletje. Kot javni zavod deluje knjižnica na Jesenicah od leta 1954. Knjižnični fond se je oblikoval iz predvojnih zbirk knjig in periodike različnih društev in strank. Občinska knjižnica Jesenice sodi med osrednje slovenske splošne knjižnice. Skrbi za območje z nad 30.000 prebivalci, ki živijo v treh občinah: jeseniški, kranjskogorski in žirovniški. Celotna zbirka je vpisana v računalniško bazo in vključena v slovenski vzajemni katalog, izposoja je v osrednji knjižnici računalniško podprta že od leta 1991. Od leta 1997 dalje je mogoča tudi uporaba interneta. V knjižnico je bilo v letu 2018 včlanjenih okrog 25 % prebivalcev. Knjižnična dejavnost se opravlja še v sedmih krajevnih knjižnicah, ki imajo od 2.400 do 24.000 enot gradiva. Vse so vključene v slovensko knjižnično računalniško mrežo, tako da imajo tudi obiskovalci teh knjižnic dostop do celotne baze

podatkov vzajemnega kataloga in svetovnega spleta (Občinska knjižnica Jesenice, 2019).

Ob osnovni dejavnosti skrbimo tudi za pestro ponudbo dodatnih bibliopedagoških dejavnosti za otroke (tedenske ure pravljic, igralne in angleške urice, mesečni kvizi in pogovori o knjigah, počitniške delavnice, bralni klub in razstave itd.). Tako otrokom kot odraslim posredujemo tudi osnovna znanja o uporabi računalnika in interneta. Zelo raznoliko in uspešno je tudi sodelovanje z vrtci (redni obiski knjižnice, izobraževanje otrok glede iskanja informacij, ure pravljic, razstave izdelkov otrok itd.) in nižjimi razredi osnovnih šol.

Knjižnica na Jesenicah žal nima primernih prostorov, da bi lahko razvijali dodatne dejavnosti za odrasle, čeprav je želja po različnih predstavitvah in delavnicah kar precej, potrebe po vseživljenjskem učenju, vzpodbujanju branja in informacijskem opismenjevanju pa vse večje.

Branje za odrasle v Občinski knjižnici

Jesenice

Poleg bralne značke za odrasle, ki jo od leta 2012 dalje imenujemo Ta veseli knjižni svet, imamo v Občinski knjižnici Jesenice enkrat mesečno tudi srečanja bralnega kluba, v letu 2019 pa smo uvedli tudi Meteoritin bralni klub.

Bralni klub

Bralni klub za odrasle smo ustanovili z namenom, da bi v knjižnico privabili čim več odraslih bralcev. Srečanja imamo enkrat mesečno od januarja do maja ter od oktobra do decembra. Na bralnem klubu se pogovarjamo o prebrani literaturi, ki jo določimo na predhodnem srečanju. Bralna kluba imamo tudi v knjižnici Kranjska Gora in od leta 2019 tudi v Knjižnici Matije Čopa Žirovnica.

Meteoritin bralni klub

V sodelovanju z organizatorji Festivala Meteorita smo v letu 2019 pripravili Meteoritin bralni klub. Bralcem smo v branje ponudili knjige o 10-letnici padca jeseniškega meteorita, 50-letnici pristanka človeka na Luni, 90-letnici

mesta Jesenice, 500-letnici rojstva Leonarda da Vincija in 20-letnici izida prvega dela filmske trilogije Matrica. Zajeli smo skoraj 150 naslovov s področja znanstvene fantastike, fantazije in poljudne znanosti. Knjižnemu gradivu smo dodali tudi glasbo in filme.

Odrasli so morali prebrati, si ogledati ali poslušati vsaj tri enote, od tega prebrati dve knjižni, otroci pa pet enot. Da se je enota upoštevala je bilo potrebno izpolniti priložene ocenjevalne lističe.

Meteoritin bralni klub je potekal od aprila do septembra 2019 v vseh enotah Občinske knjižnice Jesenice in tudi na oddelku za otroke, kjer je s tremi prebranimi enotami akcijo uspešno zaključilo 15 otrok. Ker so pač otroci in jih želimo kar najbolje spodbuditi k branju, so vsi dobili simbolne nagrade. Na oddelku za odrasle je sodelovalo 34 ljudi, rekorderka je prebrala kar deset knjižnih enot. Knjižno nagrado sta prejela dva bralca, ki sta prebrala največ knjig. Glede na dobro udeležbo smo se odločili Meteoritin bralni klub pripraviti tudi naslednje leto, ko bomo raziskovali globine. Pripravljamo štiri zanimive sklope: globine vesolja, globine Zemlje, globine človeškega telesa in globine znanosti.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice

V Občinski knjižnici Jesenice se zavedamo, da ima bralna značka za odrasle zelo pomembno vlogo v današnjem svetu, ko nam zmanjkuje časa za branje umetnostnih besedil, ker veliko časa preživimo pred elektronskimi mediji. Z bralno značko za odrasle želimo dvigniti bralno kulturo, prebuditi ljubezen do branja, naučiti bralce, da bodo znali knjigo uporabiti tudi za svojo osebno rast, jih naučiti kritičnega branja literarnih del in razvijati bralčeve književne sposobnosti branja in razumevanja. Zato se vsako leto trudimo, da izberemo kvalitetno literaturo.

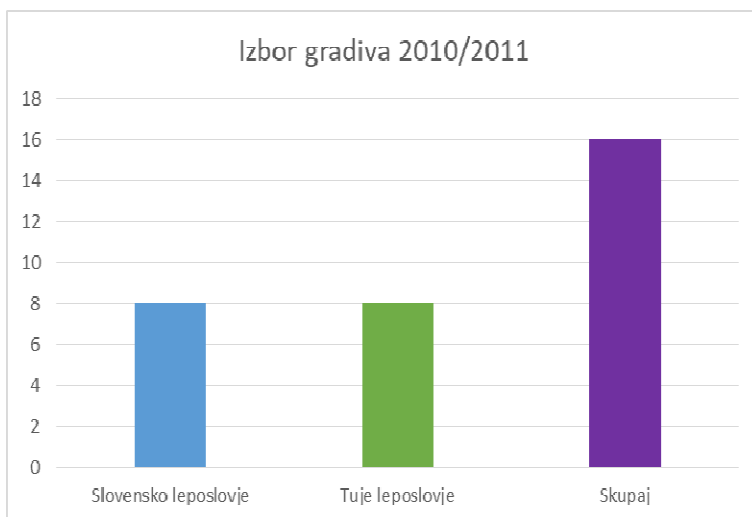
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2010/2011

Z bralno značko smo v Občinski knjižnici Jesenice začeli decembra 2010, potekala je do maja 2011. Z bralno značko za odrasle smo našim članom želeli ponuditi kvalitetno branje slovenskih in tujih avtorjev. Prebrati so morali vsaj 5 knjig in jih označiti z oceno, če so želeli so lahko napisali tudi mnenje o knjigi. Bralna značka je potekala v vseh naših enotah, knjige smo izbrali knjižničarji.

Na prvi letak smo med drugim zapisali deset pravic bralca:

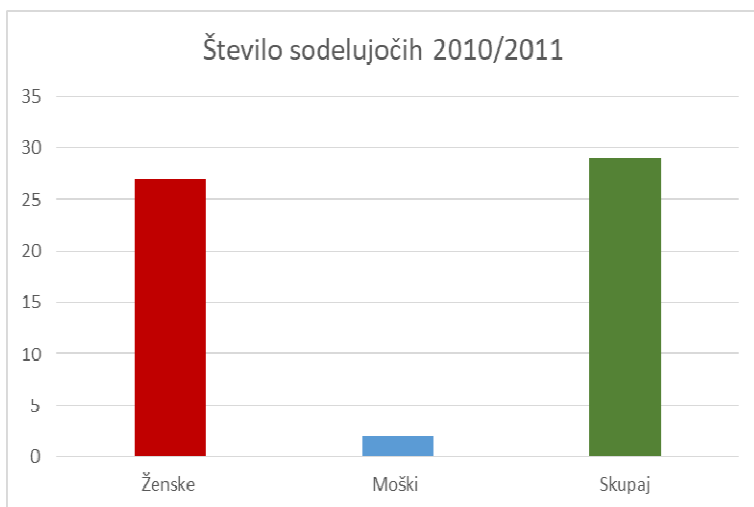
- Da ne beremo.
- Da preskakujemo strani.
- Da knjige ne dokončamo.
- Da ponovno beremo.
- Da beremo kadarkoli.
- Da beremo zaradi užitka.
- Da beremo kjerkoli.

- Da listamo po knjigah.
- Da beremo naglas.
- Da o prebranem molčimo (Pennac, 1996).

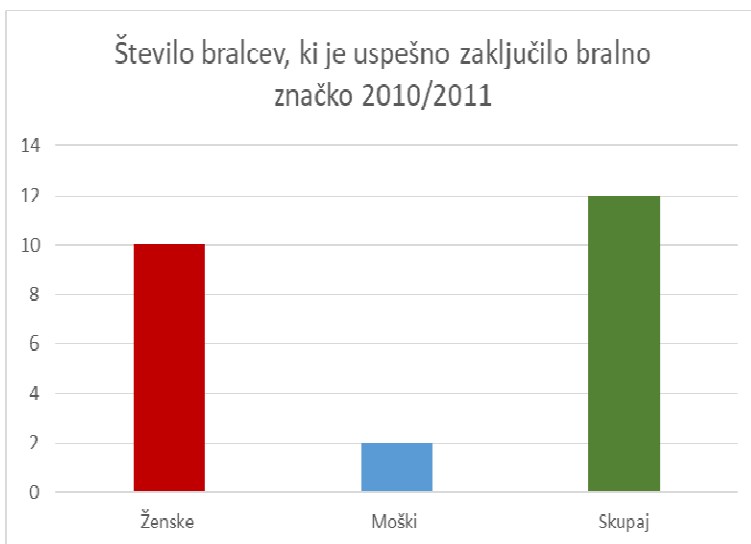
Slika 1: Izbor gradiva 2010/2011

Za prvo bralno značko za odrasle smo pripravili 16 knjig, 8 knjig slovenskega in 8 knjig tujega leposlovja.

Slika 2: Število sodelujočih 2010/2011

Prvo leto je sodelovalo 29 bralcev, 27 žensk in 2 moška.

Slika 3: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2010/2011

Prvo leto je bralno značko za odrasle uspešno zaključilo 12 bralcev, 10 žensk in 2 moška, ki so na koncu na krajši prireditvi dobili tudi bralna priznanja.

Z izidom akcije smo bili zadovoljni, saj nobena izmed knjig s seznama ni ostala neprebrana, prav vsaka je našla svojega bralca. Zlasti smo bili veseli pozitivnega odziva udeležencev, kar lepo ponazarja komentar enega izmed njih:

»Bralna značka za odrasle je lepa akcija, ki ne le vzpodbuja, temveč tudi že sicer navdušene bralce zvabi na bolj raznolika področja literature in predstavi knjige, ki jih marsikdo sam ne bi izbral, pa bi bilo škoda. Zahvaljujem se vam za izpeljavo bralne značke za odrasle in tudi za kvaliteten izbor literature, v upanju, da bo izpeljana tudi naslednje leto.«

Število udeležencev mogoče res ni veliko, vendar smo bili prepričani, da bo v prihodnje zraslo. Z bralno značko za odrasle smo v knjižnici nadaljevali že naslednje leto in vsako leto zatem, tako da smo v letu 2019 pripravili že deseto bralno značko.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2011/2012

Naslednje leto je bralna značka potekala v vseh enotah od oktobra 2011 do maja 2012. Za branje smo pripravili 20 nagrajenih del in sicer:

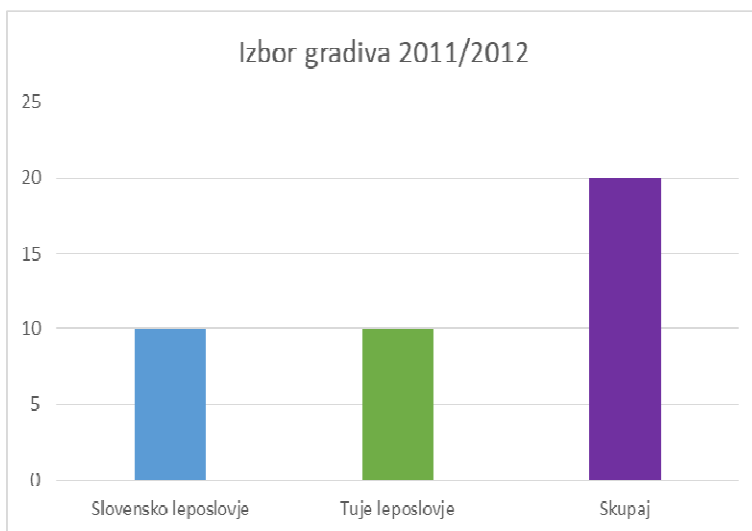
- 10 del domačih avtorjev, ki so za svoje ustvarjanje prejeli nagrado kresnik, to je nagrada za najboljši roman preteklega leta, ki jo od leta 1991 podeljuje časnik Delo.
- ter 10 tujih avtorjev, ki so prejeli nagrado booker, ki je ena najprestižnejših književnih nagrad na svetu. Za to nagrado se lahko potegujejo avtorji iz držav Commonwealtha in Republike Irske. Podeljuje se ob koncu leta, prvič je bila podeljena leta 1969.

Bralcem smo zopet pripravili zgibanke s seznamom knjig in navodili za sodelovanje. Na drugo zgibanko smo med drugim zapisali:

»Bralec, ki bere skrbno, razmišlja, sodeluje v pogovorih z drugimi bralci, se spominja in ponovno bere, se lahko v življenju seznaniti s tisoči knjig. Na milijone knjig je naprodaj, na ducate milijonov v knjižnicah ... knjig je na voljo več kot zvezd na nočnem nebu nad prostranimi

morji. Kako naj bralec v tem prostranstvu najde svoje ozvezdje, knjige, ki bodo njegovemu življenju omogočile povezavo z vesoljem?» (Zaid, 2006)

Sodelovali so lahko vsi, ki so si želeli kakovostnega branja. Knjige so bralci ocenili z zvezdicami (večje število zvezdic pomeni večjo všečnost), ocene so lahko, če so želeli, na kratko utemeljili tudi z besedami.

Slika 4: Izbor gradiva 2011/2012

Za drugo bralno značko za odrasle smo pripravili 20 knjig, 10 knjig slovenskega in 10 knjig tujega leposlovja.

Slika 5: Število sodelujočih 2011/2012

Drugo leto je sodelovalo 49 bralcev, 44 žensk in 5 moških.

Slika 6: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2011/2012

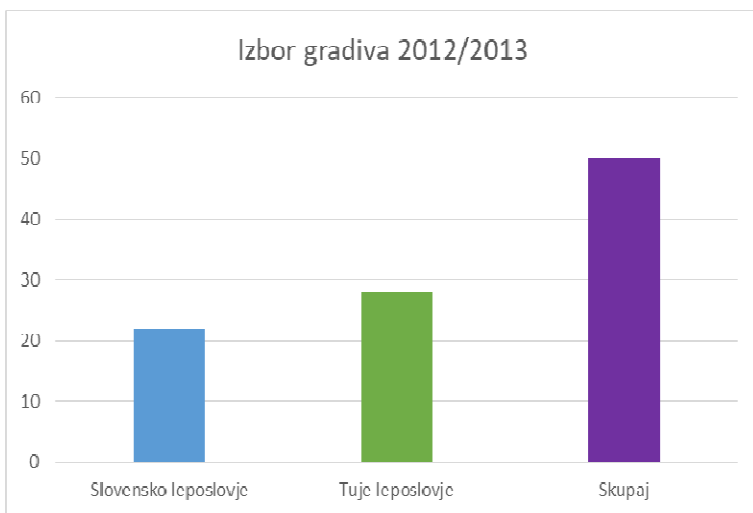
V sezoni 2011/2012 je bralno značko uspešno zaključilo 24 bralcev, 22 žensk in 2 moška, ki so bili povabljeni na zaključno prireditev, kjer so dobili bralna priznanja.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2012/2013

Leta 2012 smo bralno značko prenovili oziroma prevzeli koncept knjižnice Antona Tomaža Linhartaradovljica, skupaj z imenom Ta veseli knjižni svet. Sodelovali so lahko vsi bralci, stari najmanj 15 let.

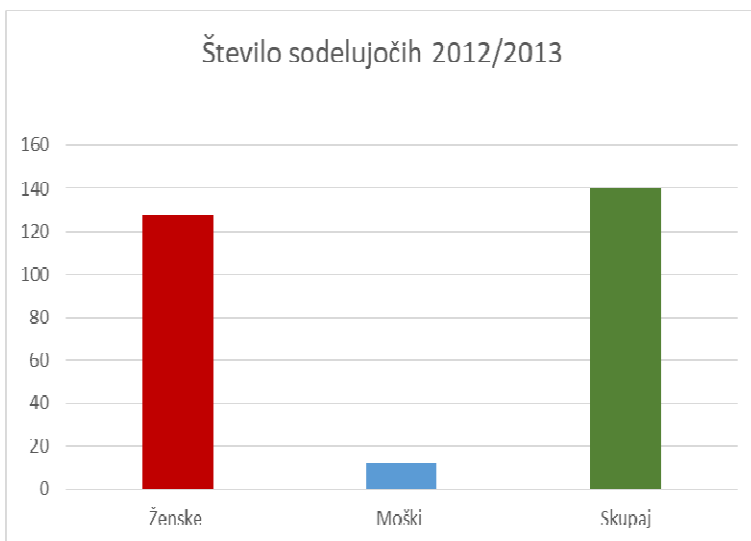
Vsi vemo, kako težko se je včasih odločiti, kaj brati, saj tržišče ponuja poplavo najrazličnejših literarnih del, žal ne vedno ravno kakovostnih. Zato smo želeli bralcem izbiro vsaj malo olajšati, hkrati pa tiste, ki radi posegajo po lahkotnejši, popularni literaturi, spodbuditi za branje drugačnega leposlovja. Izbrali smo dela, ki ne spadajo med uspešnice, a so v bralcih zagotovo pustila sledove.

Bralci so lahko izbirali med 50 naslovi slovenskega in prevedenega leposlovja, vmes so bile tudi pesniške zbirke. Prebrati je bilo treba vsaj sedem knjig s seznama, od teh najmanj eno pesniško zbirko. Vsak, ki se je odločil sodelovati, je prejel tudi knjižico s kratkimi vsebinami del, ki smo jo pripravili knjižničarji. Projekt se je začel oktobra 2012, končal pa konec aprila 2013 in je potekal v vseh enotah knjižnice. Na zaključni prireditvi smo vsem sodelujočim podelili nagrade in priznanja.

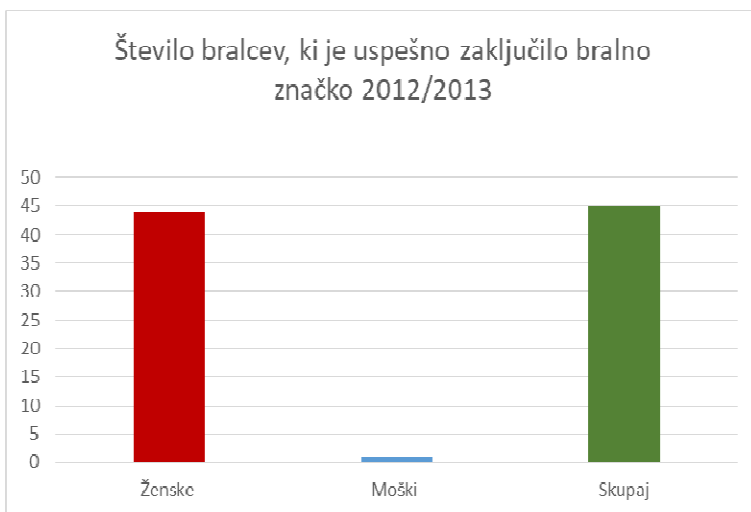
Slika 7: Izbor gradiva 2012/2013

Za tretjo bralno značko za odrasle smo pripravili 50 knjig, 22 knjig slovenskega in 28 knjig tujega leposlovja.

Slika 8: Število sodelujočih 2012/2013

Tretje leto je sodelovalo 140 bralcev, 128 žensk in 12 moških.

Slika 9: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2012/2013

V sezoni 2012/2013 je bralno značko uspešno zaključilo 45 bralcev, 44 žensk in 1 moški.

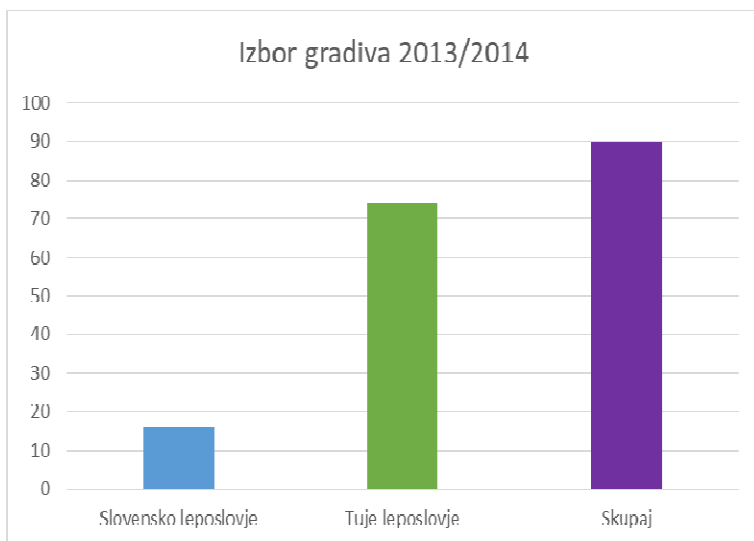
To leto je sodelovalo kar 140 bralcev, ki so skupaj prebrali 905 knjig.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2013/2014

V tej sezoni so bralci lahko izbirali med 90 naslovi domačega in prevedenega leposlovja zraven so si morali ogledati tudi en film iz priporočilnega seznama.

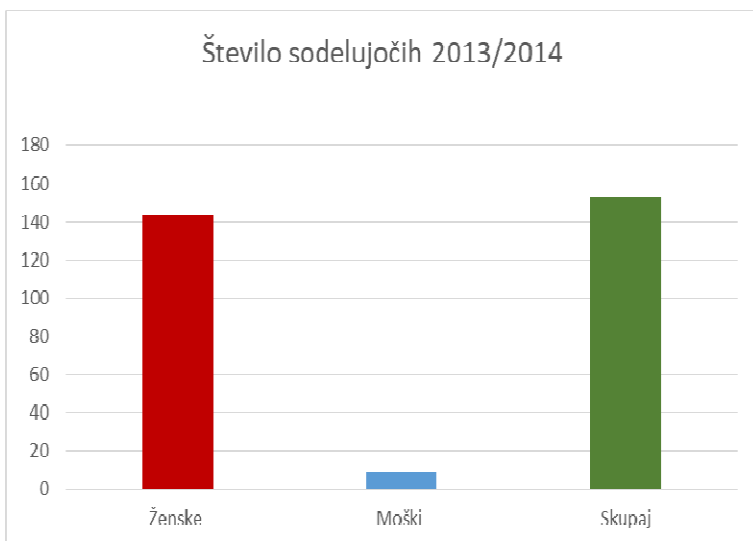
Knjige so zopet ocenjevali in o njih pisali, če so želeli. Prebrati je bilo treba vsaj sedem knjig s seznama in si ogledati en film. Vsak, ki se je odločil sodelovati, je prejel tudi knjižico s kratkimi vsebinami del, ki smo jo pripravili v knjižnici.

Projekt se je začel oktobra 2013, končal pa konec aprila 2014 in je potekal v vseh enotah knjižnice. Na zaključni prireditvi smo vsem sodelujočim podelili nagrade in priznanja.

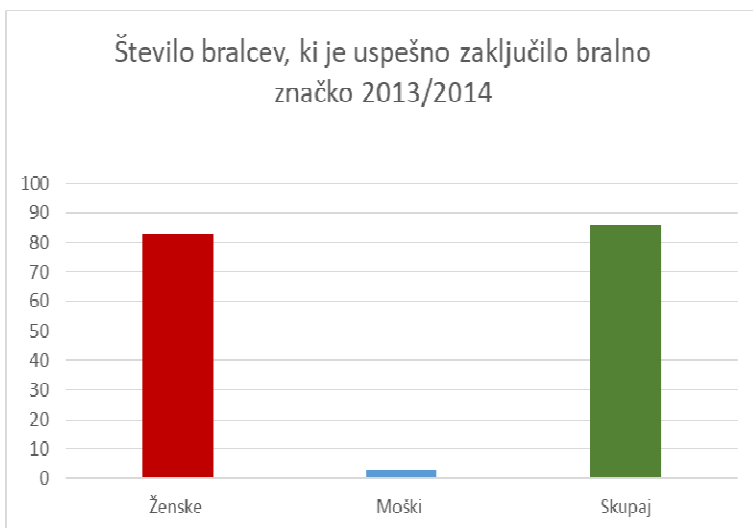
Slika 10: Izbor gradiva 2013/2013

Za četrto bralno značko za odrasle smo pripravili 90 knjig, 16 knjig slovenskega in 74 knjig tujega leposlovja.

Slika 11: Število sodelujočih 2013/2014

Četrto leto je sodelovalo 153 bralcev, 144 žensk in 9 moških.

Slika 12: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2013/2014

V sezoni 2013/2014 je bralno značko uspešno zaključilo 86 bralcev, 83 žensk in 3 moški.

Tokrat je sodelovalo kar 153 bralcev, ki so skupaj prebrali 1.295 knjig.

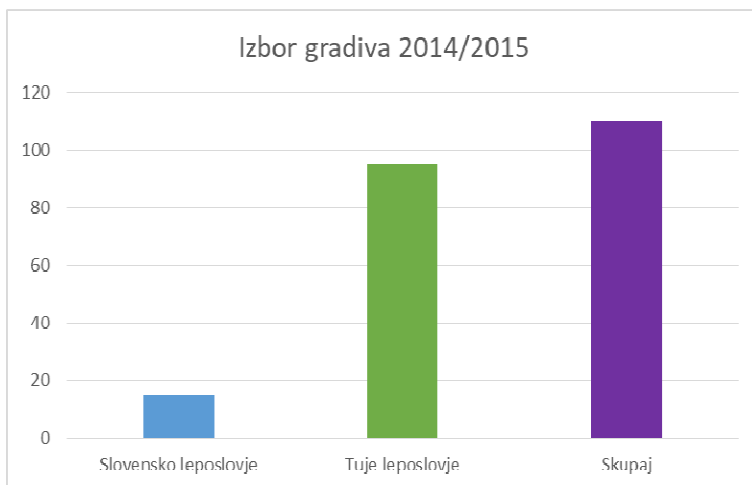
Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2014/2015

Tako kot vsako leto, je bralna značka tudi v tem letu potekala od oktobra do maja naslednje leto v vseh enotah knjižnice.

V sezoni 2013/2014 smo knjižničarji izbrali kar 110 naslovov domačega in prevedenega leposlovja, ker se je število sodelujočih vsako leto povečevalo. Prebrati so morali vsaj 7 knjig, od katerih je morala biti ena iz zbirke Izmenjave (Zgodbe iz...), založbe Sodobnost International. Tudi tokrat smo bralcem za lažje odločanje, kaj brati, pripravili knjižico s kratkimi opisi knjig.

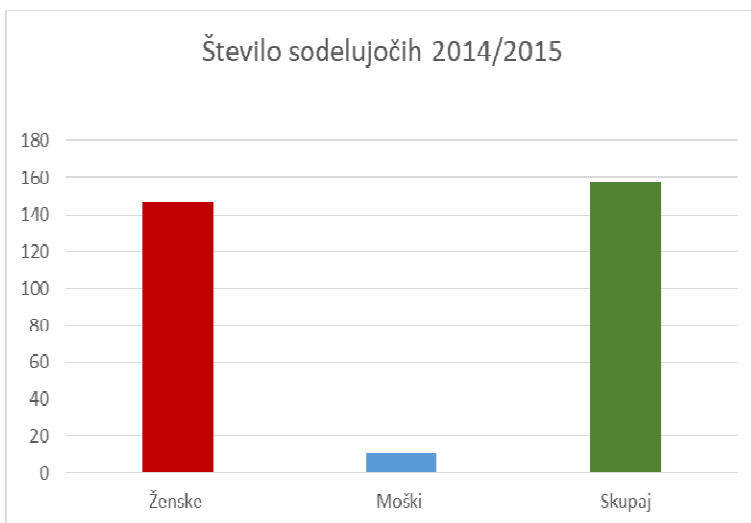
Za vsako knjigo so prejeli listič, na katerega so vpisali svoje podatke (ime, priimek, številko izkaznice) ter avtorja in naslov prebrane knjige. Knjigo so ocenili s številkami od 1 do 5, na hrbtno stran lističa so, če so želeli, lahko napisali tudi mnenje o prebranem. Mnenja oziroma vtise smo objavili na spletni strani Občinske knjižnice Jesenice, razstavili smo jih tudi na panojih v knjižnicah, tako da so bili tudi ostalim bralcem v pomoč pri izbiri knjige.

Na zaključni prireditvi smo maja 2015 vsem sodelujočim podelili nagrade in priznanja.

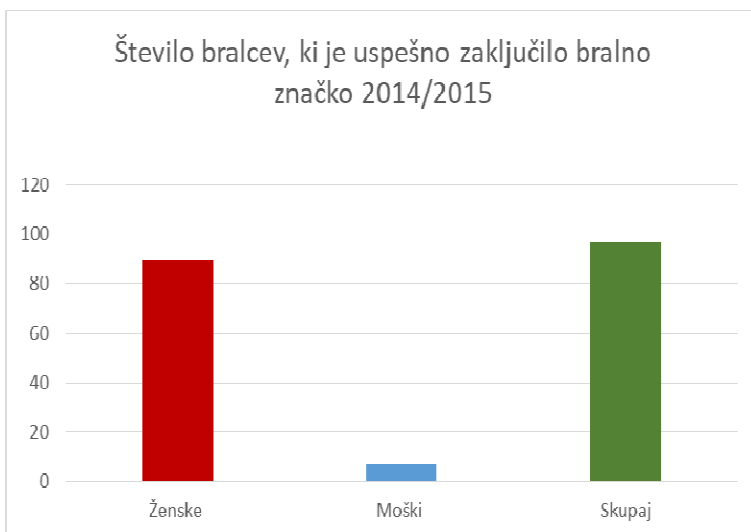
Slika 13: Izbor gradiva 2014/2015

Za peto bralno značko za odrasle smo pripravili 110 knjig, 15 knjig slovenskega in 95 knjig tujega leposlovja.

Slika 14: Število sodelujočih 2014/2015

Peto leto je sodelovalo 158 bralcev, 147 žensk in 11 moških.

Slika 15: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2014/2015

V sezoni 2014/2015 je bralno značko uspešno zaključilo 97 bralcev, 90 žensk in 7 moških.

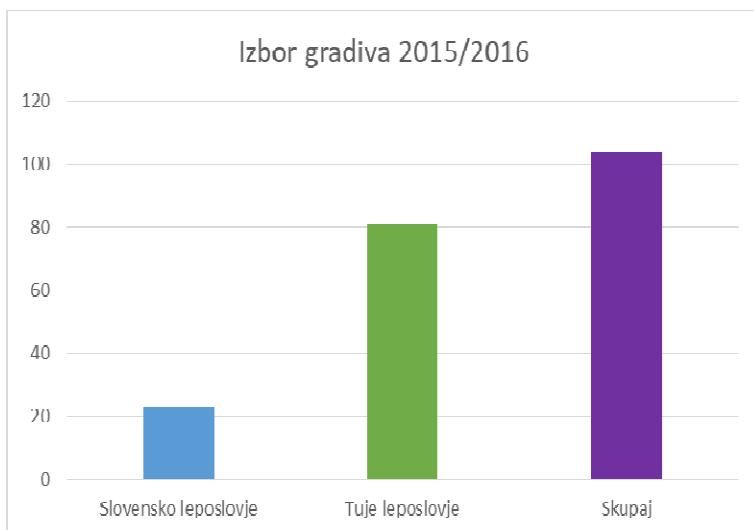
To leto je sodelovalo 158 bralcev, ki so skupaj prebrali 1.259 knjig.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2015/2016

Ta veseli knjižni svet je potekal od začetka oktobra 2015 do konca aprila 2016 v vseh enotah knjižnice. Pri izboru naslovov so nam v tem letu s predlogi pomagali tudi bralci. Skupaj smo izbrali 104 naslove domačega in tujega leposlovja. Izboru smo v tem letu kot posebnost dodali stripe. Sodelujoči so morali prebrati vsaj sedem naslovov, izmed katerih je eden moral biti strip. Kratke vsebine posameznih del smo predstavili v knjižici, ki so jo bralci dobili v knjižnici.

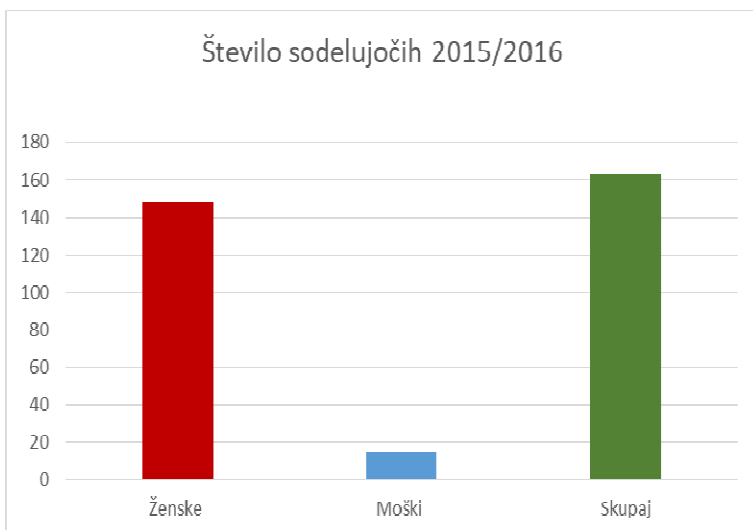
Zbiranje podatkov o prebranem je potekalo tako kot v preteklih letih, na lističih. Knjigo so bralci ocenili s številkami od 1 do 5, na hrbtno stran lističa so, če so želeli, lahko napisali tudi mnenje o prebranem. Mnenja oziroma vtise smo objavili na spletni strani Občinske knjižnice Jesenice, razstavili smo jih tudi na panojih v knjižnicah, tako da so bili tudi ostalim bralcem v pomoč pri izbiri knjige.

Na zaključni prireditvi smo maja 2016 vsem sodelujočim podelili nagrade in priznanja.

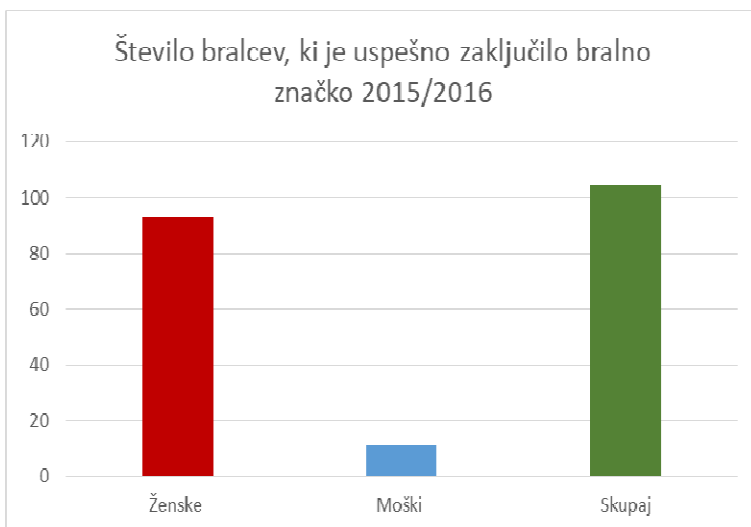
Slika 16: Izbor gradiva 2015/2016

Za šesto bralno značko za odrasle smo pripravili 104 knjige, 23 knjig slovenskega in 81 knjig tujega leposlovja.

Slika 17: Število sodelujočih 2015/2016

Šesto leto je sodelovalo 163 bralcev, 148 žensk in 15 moških.

Slika 18: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2015/2016

V sezoni 2015/2016 so bralno značko uspešno zaključili 104 bralci, 93 žensk in 11 moških.

Sodelovalo je 163 bralk in bralcev, skupaj so prebrali 1.223 knjig.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2016/2017

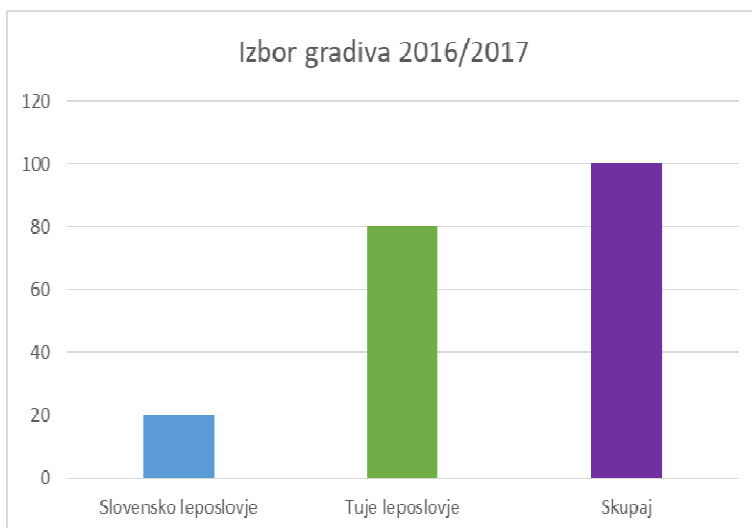
V tem letu smo praznovali mini jubilej, saj je bralni projekt v tej obliki in z naslovom Ta veseli knjižni svet potekal že peto leto. Tako kot vsako leto smo tudi v tem letu projekt začeli v oktobru, zaključili pa v maju s podelitvijo priznanj in nagrad. K sodelovanju smo seveda povabili tudi v bralce iz vseh krajevnih knjižnic.

Pripravili smo novih 100 naslovov in jih skupaj z opisi predstavili v knjižici. V tej sezoni smo kot posebnost dodali pravljice, ki nam že v najzgodnejših letih življenja pomagajo obvladovati stiske in nas oblikujejo kot osebnost.

Sodelujoči so morali prebrati vsaj sedem naslovov, izmed katerih je eden moral biti pravljica. Zbiranje podatkov o prebranem je potekalo tako, kot so bili vajeni že iz preteklih let, na lističih. Knjigo so bralci ocenili s številkami od 1 do 5, na hrbtno stran lističa so, če so želeli, lahko napisali tudi mnenje o prebranem. Mnenja oziroma vtise smo objavili na spletni strani Občinske knjižnice Jesenice, razstavili smo jih tudi na panojih v

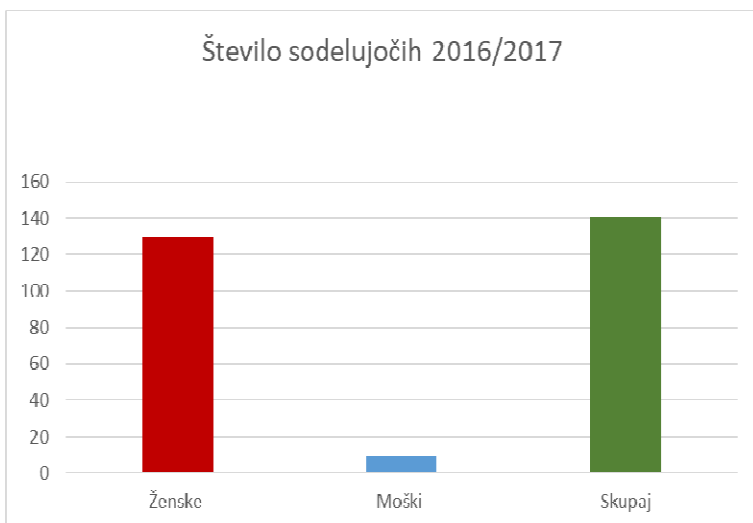
knjižnicah, tako da so bili tudi ostalim bralcem v pomoč pri izbiri knjige.

Na zaključni prireditvi smo maja 2017 vsem sodelujočim podelili nagrade in priznanja.

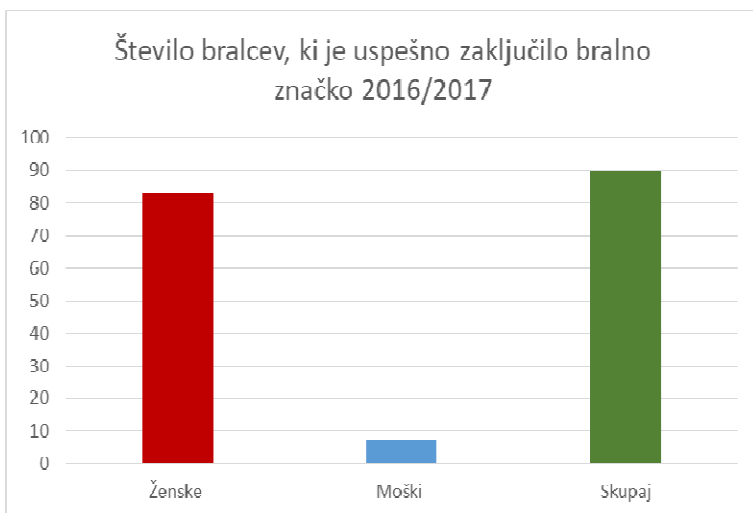
Slika 19: Izbor gradiva 2016/2017

Za sedmo bralno značko za odrasle smo pripravili 100 knjig, 20 knjig slovenskega in 80 knjig tujega leposlovja.

Slika 20: Število sodelujočih 2016/2017

Sedmo leto je sodelovalo 140 bralcev, 130 žensk in 10 moških.

Slika 21: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2016/2017

V sezoni 2016/2017 je bralno značko uspešno zaključilo 90 bralcev, 83 žensk in 7 moških.

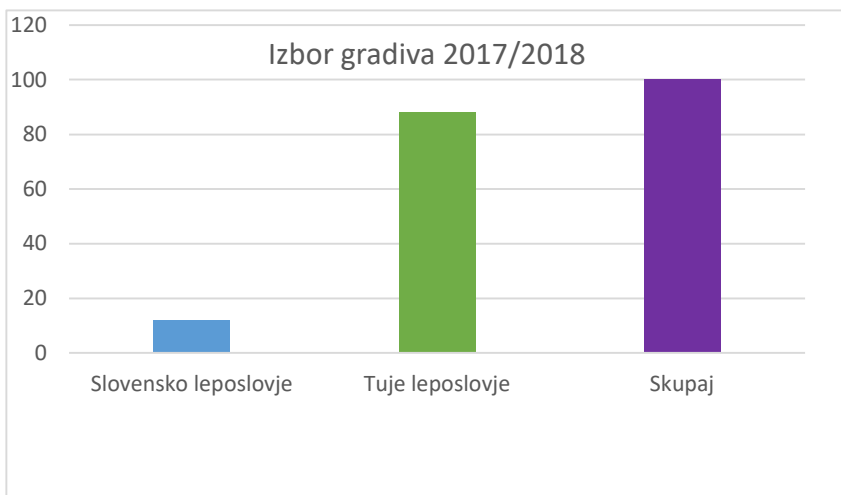
V tem letu je v tem veselem knjižnem svetu sodelovalo 90 bralk in bralcev, skupaj so prebrali 1.131 knjig.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2017/2018

Tudi v tem letu smo bralcem pripravili 100 naslovov. Vsebine smo predstavili v knjižici, v tem letu so rdečo nit izbora predstavljala dela avtorjev, ki so rojeni na območju, kjer deluje knjižnica. Knjige so sodelujoči ocenjevali po že utečenem postopku: na listič so poleg svojih podatkov (ime, priimek, številka članske izkaznice) napisali avtorja in naslov prebrane knjige, knjigo ocenili in po želji napisali kratko mnenje. Oceno in mnenje so lahko poslali tudi po elektronski pošti.

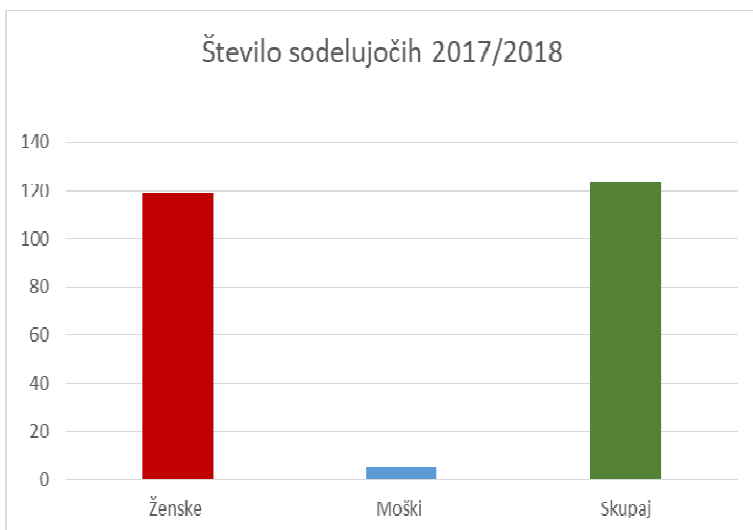
Mnenja oziroma vtise smo objavili na spletni strani Občinske knjižnice Jesenice, razstavili smo jih tudi na panojih v knjižnicah, tako da so bili tudi ostalim bralcem v pomoč pri izbiri knjige.

Na zaključni prireditvi smo maja 2018 vsem sodelujočim podelili nagrade in priznanja.

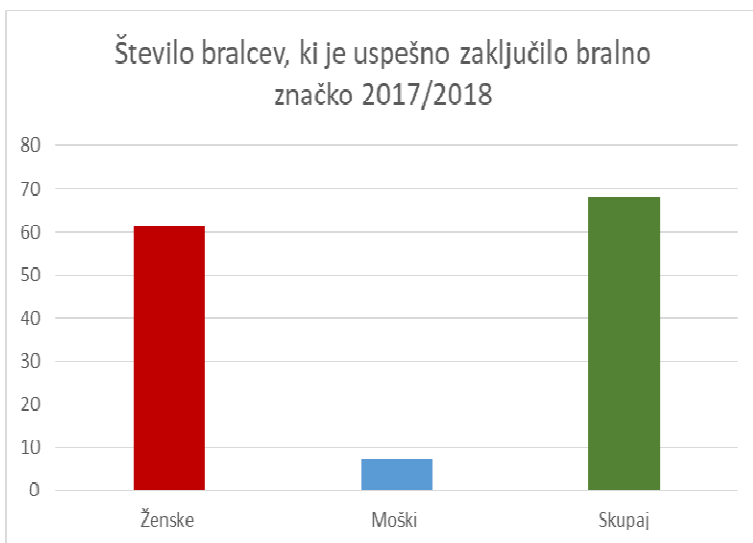
Slika 22: Izbor gradiva 2017/2018

Za deveto bralno značko za odrasle smo pripravili 100 knjig, 12 knjig slovenskega in 88 knjig tujega leposlovja.

Slika 23: Število sodelujočih 2017/2018

Deveto leto je sodelovalo 124 bralcev, 119 žensk in 5 moških.

Slika 24: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2017/2018

V sezoni 2017/2018 je bralno značko uspešno zaključilo 68 bralcev, 61 žensk in 7 moških.

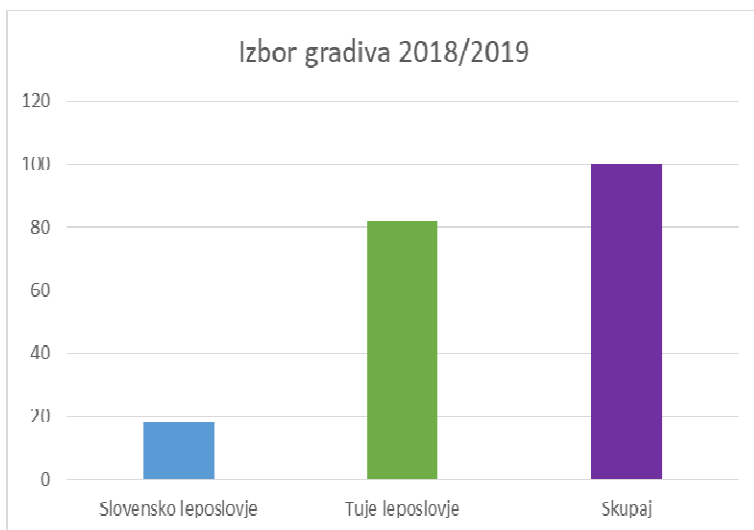
To leto je sodelovalo 112 bralcev, ki so skupaj prebrali 1.144 knjig.

Bralna značka za odrasle v Občinski knjižnici Jesenice 2018/2019

V tem letu smo bralcem ponudili 100 naslovov domačega in prevedenega leposlovja. Izboru smo tudi v tem letu dodali posebno zbirko, življenjepise. Prebrati so morali vsaj 7 knjig iz priporočilnega seznam, zopet smo zaradi lažjega odločanja, pripravili knjižice z opisi vseh izbranih knjig.

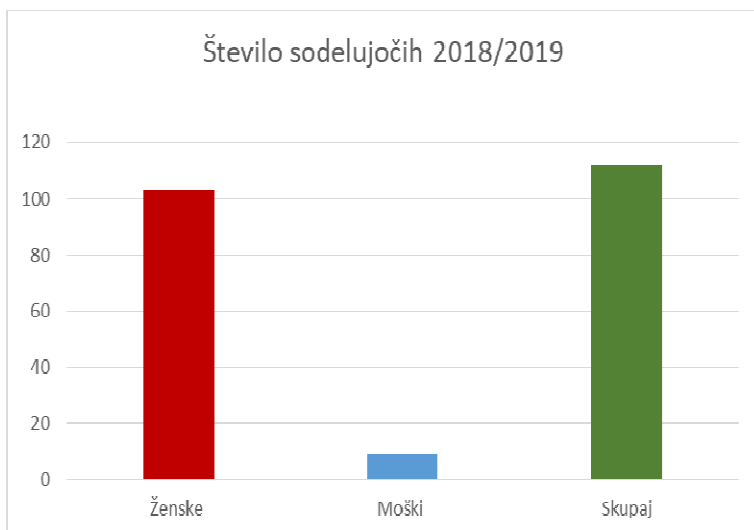
Za vsako knjigo so prejeli listič, na katerega so vpisali svoje podatke (ime, priimek, številka izkaznice) ter avtorja in naslov knjige, ki so jo prebrali. Knjigo so ocenili s številkami od 1 do 5, na hrbtno stran lističa so, če so želeli, lahko napisali tudi mnenje o prebranem. Mnenja oziroma vtise smo objavili na spletni strani Občinske knjižnice Jesenice, razstavili smo jih tudi na panojih v knjižnicah, tako da so bili tudi ostalim bralcem v pomoč pri izbiri knjige.

Na zaključni prireditvi smo maja 2019 vsem sodelujočim podelili nagrade in priznanja.

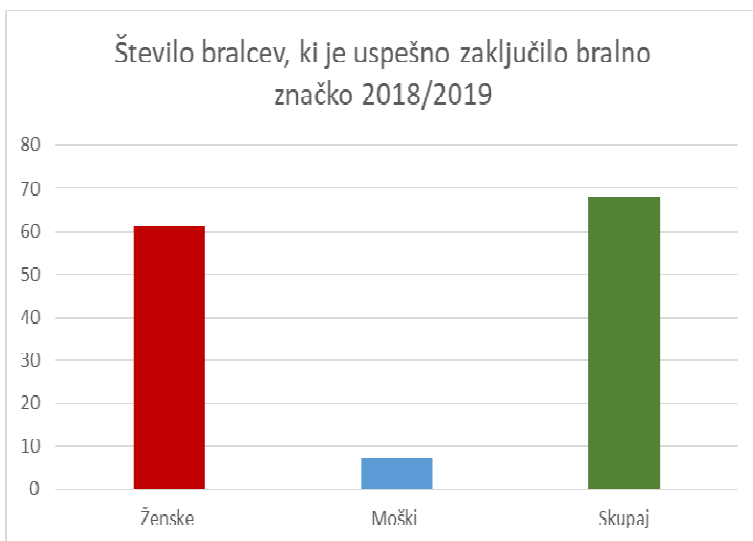
Slika 25: Izbor gradiva 2018/2019

Za deveto bralno značko za odrasle smo pripravili 100 knjig, 18 knjig slovenskega in 82 knjig tujega leposlovja.

Slika 26: Število sodelujočih 2018/2019

Deveto leto je sodelovalo 112 bralcev, 103 ženske in 9 moških.

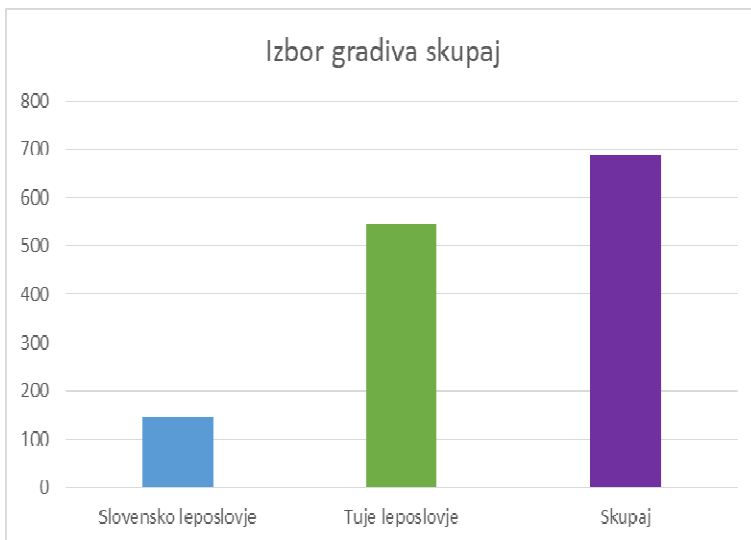

Slika 27: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko 2018/2019

V sezoni 2018/2019 je bralno značko uspešno zaključilo 68 bralcev, 61 žensk in 7 moških.

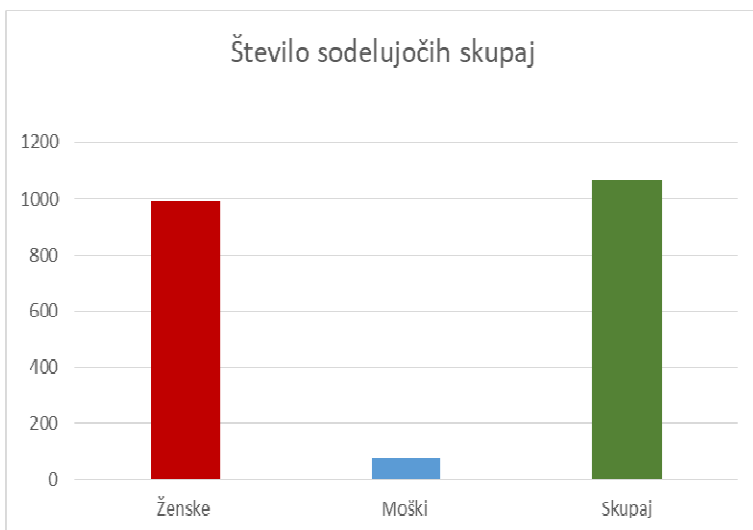
To leto je sodelovalo 112 bralcev, ki so skupaj prebrali 1.144 knjig.

Statistika vseh devetih bralnih sezon

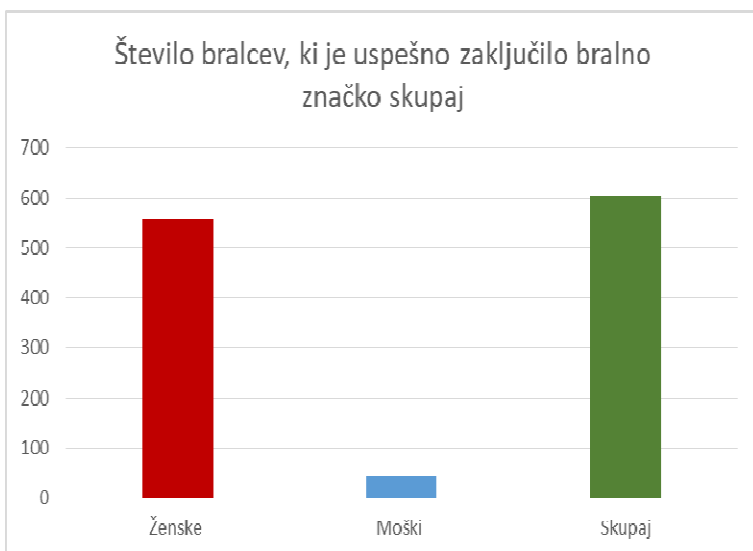
Slika 28: Izbor gradiva skupaj

V devetih letih bralne značke za odrasle smo pripravili skupaj 690 knjig, 144 knjig slovenskega in 546 knjig tujega leposlovja.

Slika 29: Število sodelujočih skupaj

V devetih letih je pri bralni znački sodelovalo 1.068 bralcev, 990 žensk in 78 moških. Res je, da je pri bralni znački za odrasle sodelovalo veliko več žensk, bili pa smo zelo veseli, da se je tudi število moških povečevalo.

Slika 30: Izbor gradiva po letih

V devetih sezonah so bralno značko uspešno zaključili 604 bralci, 560 žensk in 44 moških.

Primerjava devetih sezon bralne značke

Slika 31: Izbor gradiva po letih

Za prvo bralno značko za odrasle smo pripravili 16 naslovov domačega in tujega leposlovja, že naslednje leto 20, leto zatem 50, četrto leto 90, peto leto rekordnih 110 naslovov, šesto sezono 104 naslove in zadnje tri leta po 100 naslovov. Iz podatkov je razvidno, da smo morali pripravljati vedno več naslovov knjig, tako da zadnja leta pripravljamo 100 naslovov, seveda se število

knjig skupaj razlikuje glede na število izvodov, ki jih imamo v knjižnici.

Slika 32: Število sodelujočih po letih

Prvo leto je sodelovalo 27 bralcev, naslednje leto 44, tretjo sezono, ko smo projekt preimenovali v Ta veseli knjižni svet je številka poskočila na 128 sodelujočih, četrto sezono je sodelovalo 144 bralcev, peto 147 in šesto sezono do sedaj rekordnih 148 bralcev. Zanje tri sezone je število sodelujočih upadlo, vendar so številke še vedno visoke in se gibljejo do 103 do 130 bralcev. V devetih letih je sodelovalo 990 bralcev.

Slika 33: Število bralcev, ki je uspešno zaključilo bralno značko po letih

Prvo bralno sezono je bralno značko za odrasle uspešno zaključilo 12 bralcev, drugo leto 24, tretje 45, četrto 86, peto 97 in šesto rekordno 104 bralci, potem je številka malo upadla. Sedmo sezono je uspešno zaključilo 90 bralcev, osmo 78 in deveto 68 bralcev. V devetih letih so bralno značko za odrasle uspešno zaključili 604 bralci.

Zaključek

Knjižnice smo po priporočilih in standardih za splošne knjižnice dolžne poskrbeti za razvoj bralne kulture in pismenost otrok, mladostnikov in odraslih. Ne smemo pa pozabiti tudi na računalniško opismenjevanje, vključevanje v družbo, pridobivanje znanja in spodbujati sodelovanje kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti. Knjižnica mora tudi zagotoviti pomoč pri uporabi knjižnice in iskanju knjižničnega gradiva in svetovati pri izbiri in uporabi gradiva za branje. To smo v Občinski knjižnici Jesenice skušali narediti z različnimi projekti od bralne značke za otroke, ki jo imenujemo Berem z Brihto, do lokalnega sodelovanja z drugimi zavodi in društvi, bralnih klubov, ustvarjalnih delavnic, angleških in nemških uric do bralne značke za odrasle.

Branje je neprecenljivega pomena, pri sodelovanju je pomembna motivacija, ki je na strani knjižničarja, da bralcu ponudi knjižico za sodelovanje v bralni znački. V teh devetih letih smo bralcem pripravili 690 enot kakovostne literature. Sodelovalo je okoli 1.000 bralcev, ki so skupaj prebrali več kot 8.000 knjig.

Bralna značka ni bila zasnova tako, da bi nam bralci povedali, če so zadovoljni z izborom gradiva, kljub temu so nam sodelujoči kdaj napisali, da so zadovoljni z izborom gradiva in da komaj čakajo, da se prične nova sezona. Ravno zaradi tega smo v Občinski knjižnici Jesenice uvedli še Meteoritin bralni klub, ki se začne takoj, ko se bralna značka za odrasle konča, ker so se naši bralci navadili na naše predloge za branje.

Pa še misel za konec:

"Če se zares želite premakniti naprej in vzeti življenje v svoje roke, vam svetujem, da vsako jutro vstanete pol ure prej kot običajno - še preden vstanejo vaši otroci, preden začne zvoniti telefon in preden nekdo prižge radio. Te pol ure si vzemite čas za branje; berite predvsem poučno, koristno in spodbudno čtivo."
(Timberlake)(Kresnik, 2019)

Viri in literatura:

Bralna značka v tretjem tisočletju : zbornik ob 40-letnici bralne značke (2000). Ljubljana: Rokus.

Grosman, M. (2003): Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Grosman, M. (2004): Zagovor branja: bralec in književnost v 21. stoletju. Ljubljana: Sophia.

Holy-Šinkovec, N., Pečjak, S. (1996): Kako do boljšega branja. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Hribaršek, M. (2012): Bralna značka za odrasle v Medobčinski splošni knjižnici Žalec : diplomsko delo = The reading badge for adults at Intermunicipal general library Žalec : graduation thesis. Maribor : [M. Hribaršek].

Medved, J. (2007): Bralna značka za odrasle v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj: diplomsko delo. Maribor : [J. Medved].

Pečjak, S. Gradišar, A. (2012): Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pečjak, S. (1999): Osnove psihologije branja : spiralni model kot oblika razvijanja bralnih sposobnosti učencev. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete-

Pečjak, V. (1994): Hitro in uspešno branje. Ljubljana : samozal.

Pennac, D. (1996): Čudežno potovanje : knjiga o branju. Ljubljana : J. Pergar.

Perko, M. (2012): Kratka zgodovina bralne značke. V: Povedane, napisane in prebrane zgodbe : (knjige, branje in bralna kultura) : zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov (str. 53-58). Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije, Komisija za delo zgodovinskih krožkov.

S knjigo v svet : programska knjižica Bralne značke (2000). Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2005). Ljubljana : DZS.

Zaid, G. (2006) Toliko knjig! Ljubljana: KUD Sodobnost International.

Spletni viri:

Društvo bralna značka Slovenije - ZPMS. (2019). Pridobljeno 15. novembra 2019 s spletne strani: <https://www.bralnaznacka.si/sl/o-nas/zgodovina/>

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018–2028. (2019). Pridobljeno 17. novembra 2019 s spletne strani: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-dediscina/2ffb52377/Strokovna-priporocila-in-standardi-za-splosne-knjiznice.pdf>

Kresnik. (2019). Pridobljeno 19. novembra 2019 s spletne strani: https://www.kresnik.eu/misli-o-branju-branje_clanek_1110.html

Termania. (2019). Pridobljeno 14. novembra 2019 s spletne strani: <http://www.termania.net/slovarji/85/bibliotekarski-terminoloski-slovar>

Združenje splošnih knjižnic. (2019). Pridobljeno 19. novembra 2019 s spletne strani: <https://www.zdruzenje-knjiznic.si/>